

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 441/2015-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. júla 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej [REDACTED], [REDACTED], za ktorú koná advokát [REDACTED], vo veci namietaného porušenia jej základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 343/2012 z 21. júla 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti [REDACTED], o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. novembra 2014 doručená sťažnosť spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 343/2012 z 21. júla 2014, ktorou žiada vydať tento nález:

„Základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zapísaná v obch. reg. Okresného súdu Košice I., odd. Sro, vložka č. [REDAKOVANÉ] podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, zo dňa 21.07.2014, sp. zn.: 3Cdo/343/2012 porušené boli.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, zo dňa 21.07.2014, sp. zn.: 3Cdo/343/2012 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

[REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 3.000,- EUR, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť spoločnosti [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume vyčíslenej v písomnom vyhotovení nálezu na účet jej právneho zástupcu: [REDAKOVANÉ] do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ako vyplýva zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu a z jej príloh, sťažovateľka bola ako žalobkyňa účastníčkou konania vedeného pred Okresným súdom Humenné (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 21 C 63/2009 proti spoločnosti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), v ktorom sa sťažovateľka

domáhala zaplata sumy 53 057,50 Sk (1 761,18 €) s príslušenstvom. Sťažovateľka svoju žalobu odôvodnila tým, že po tom, čo žalovanej skončil nájom nebytového priestoru vo vlastníctve sťažovateľky 31. júla 2008, žalovaná neuvolnila prenajatý nebytový priestor do 3. augusta 2008, ako sa zaviazala, a sťažovateľka, ktorá tento nebytový priestor prenajala od 4. augusta 2008 spoločnosti [REDACTED], ako novému nájomcovi (ďalej len „[REDACTED]“), bola povinná novému nájomcovi v dôsledku porušenia povinnosti odovzdať mu predmet nájmu, ak dôjde k omeškaniu s odovzdaním o dva dni od vzniku nájmu, zaplatiť zmluvnú pokutu 50 000 Sk (1 659,69 €), čo sa aj stalo 10. septembra 2008. Keďže žalovaná užívala nebytový priestor bez právneho dôvodu až do 9. augusta 2008, sťažovateľka sa domáhala proti nej okrem zaplata 50 000 Sk i zaplata sumy 3 057,50 Sk (101,49 €) z titulu bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo žalovanej užívaním predmetu nájmu za toto obdobie.

Okresný súd rozsudkom č. k. 21 C 63/2009-152 z 8. júla 2009 žalobe sťažovateľky vyhovel a priznal jej i náhradu trov konania.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná odvolanie a v priebehu odvolacieho konania uhradila sťažovateľke i bezdôvodné obohatenie 101,49 €.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 17 Co 23/2009 z 15. decembra 2009 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Bol toho názoru, že okresný súd nedostatočne vyhodnotil konanie sťažovateľky, keď neustálil, kedy sťažovateľka uzavrela nebytové priestory petlicou na vstupných dverách znemožňujúcou ich užívanie žalovanou, čo môže mať význam pre záver o prípadnom spoluzavinení vzniku škody (§ 441 Občianskeho zákonníka) sťažovateľkou. Krajský súd uložil okresnému súdu zaoberať sa i posúdením platnosti nájmovej zmluvy uzatvorenej sťažovateľkou so spoločnosťou [REDACTED], a to s ohľadom na neurčitost dojednania o účele nájmu, ako aj skúmať, či spoločnosť [REDACTED], mala skutočne v úmysle od 4. augusta 2008 predmet nájmu užívať a či bola na jeho užívanie i pripravená.

Okresný súd vo veci znova rozhodol rozsudkom č. k. 21 C 63/2009-245 z 28. mája 2010, žalobu sťažovateľky zamietol a žalovanej priznal právo na náhradu trov konania. Žalobu zamietol jednak z dôvodu, že zmluvu o nájme uzatvorenú medzi sťažovateľkou a spoločnosťou [REDAKOVANÉ], považoval za absolútne neplatný právny úkon (účel nájmu bol v zmluve vymedzený neurčito slovami „na podnikateľské účely“), a jednak preto, že neboli splnené podmienky vzniku zodpovednosti za škodu podľa § 373 Obchodného zákonníka (príčinná súvislosť), ako aj s ohľadom na § 376 Obchodného zákonníka (konanie sťažovateľky ako poškodenej strany), pretože ako vyplynulo z vykonaného dokazovania, petlicu znemožňujúcu užívanie predmetu nájmu žalovanou osadila sťažovateľka už 6. augusta 2008. Týmto konaním sťažovateľka prerušila príčinnú súvislosť medzi porušením povinnosti žalovanou vypratať včas predmet nájmu a vznikom škody a zároveň si vznik škody privodila sama.

Proti rozsudku okresného súdu č. k. 21 C 63/2009-245 z 28. mája 2010 podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom namietala nesprávne právne posúdenie veci, neúplné zistenie skutkového stavu veci, nesprávne skutkové zistenia z vykonaných dôkazov a ako odvolací dôvod uviedla i to, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca. Sťažovateľka nesúhlasila najmä so záverom o neplatnosti nájomnej zmluvy uzatvorenej so spoločnosťou [REDAKOVANÉ], keď podľa jej názoru ustanovenie o účele nájmu bolo dostatočne určité, a poukázala na to, že osadenie petlice nemôže mať za následok prerušenie príčinnej súvislosti, pretože k porušeniu povinnosti žalovanou predmet nájmu vypratať došlo už prv, navyše petlica bola osadená až 7. augusta 2008. Vo veci rozhodoval vylúčený sudca, ktorý *„bol nekompetentný na rozhodovanie vo veci. Nekompetentnosť na rozhodovanie v danej veci spočívala aj v neschopnosti zaručenia základných zásad pre rozhodovanie súdu v danej veci, ktorým sa nám javí neschopnosť vyhodnotiť rovnaké dôkazy resp. dôkaznú situáciu bez akýchkoľvek nových dôkazov resp. zmeny dôkaznej situácie rovnako.“*. Zároveň sťažovateľka v odvolaní požiadala, aby z rozhodovania vo veci boli vylúčení na odvolacom súde sudcovia, ktorí boli členmi senátu rozhodujúceho o skoršom odvolaní žalovanej v rovnakej veci, pretože tento senát *„nie je spôsobilý pre rozhodnutie veci v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky bez existencie hrozby porušenia základných*

práv a slobôd účastníkov konania“, pričom tomuto návrhu predchádzala v texte odvolania sťažovateľky kritika odôvodnenia uznesenia krajského súdu sp. zn. 17 Co 23/2009 z 15. decembra 2009.

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 19 Co 100/2010 z 20. októbra 2011 rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby, čo sa týka zaplata 1 659,69 € s príslušenstvom, ako vecne správny potvrdil a v časti o zamietnutí žaloby, čo sa týka príslušenstva zo sumy 101,49 €, zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Stotožnil sa s právnym posúdením veci okresným súdom (o neplatnosti nájomnej zmluvy uzatvorenej so spoločnosťou [REDACTED], dôsledkom ktorej bolo, že sťažovateľke nevznikla povinnosť zaplatiť zmluvnú pokutu) a za správne považoval aj jeho skutkové zistenia (vrátane zistenia, že petlica bola sťažovateľkou inštalovaná 6. augusta 2008). Pokiaľ sťažovateľka odvolanie odôvodnila tým, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca okresného súdu, a sťažovateľka navrhovala vylúčiť aj odvolací senát z rozhodovania, tieto námietky odôvodnila postupom sudcu, resp. skorším postupom senátu odvolacieho súdu, v prerokúvanej veci, čo nie je spôsobilým dôvodom takejto námietky, a na takúto námietku sa preto neprihliada.

Proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 19 Co 100/2010 z 20. októbra 2011 podala sťažovateľka dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Cdo 343/2012 z 21. júla 2014 tak, že dovolanie sťažovateľky odmietol podľa § 243b ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) OSP ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 343/2012 z 21. júla 2014 nadobudlo právoplatnosť 24. septembra 2014.

Sťažovateľka sťažnosť na porušenie jej základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a základného

práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 343/2012 z 21. júla 2014 odôvodnila tým, že najvyšší súd jej dovolanie meritórne neprerokoval, hoci bolo procesne prípustné. Procesná prípustnosť dovolania bola založená najmä tým, že sťažovateľka už v odvolaní žiadala vylúčiť z rozhodovania senát odvolacieho súdu, avšak najvyšší súd napriek tomu a bez dostatočného odôvodnenia nepovažoval dovolanie za prípustné, hoci podľa presvedčenia sťažovateľky odvolací súd mal námietku zaujatosti sťažovateľky pred svojím rozhodnutím vo veci sťažovateľky predložiť na rozhodnutie o nej nadriadenému súdu. Najvyšší súd založil svoje rozhodnutie v tejto otázke na takom výklade ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktorý poprel ich účel a zmysel. Sťažovateľka nemohla vzniesť námietku zaujatosti voči členom odvolacieho senátu po tom, čo prvý raz vo veci rozhodli, pretože po doručení v poradí prvého rozhodnutia odvolacieho súdu už vo veci konal znova okresný súd, pokiaľ teda túto námietku sťažovateľka vzniesla až v odvolaní, urobila tak včas. Aplikáciou § 15 ods. 3, § 14 ods. 1 a § 15a ods. 1 a 2 OSP dovolacím súdom bolo zasiahnuté aj do jej práva na zákonného sudcu, ktorým nemôže byť sudca, ktorý nespĺňa predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne. Rozhodnutie najvyššieho súdu je navyše nedostatočne odôvodnené, neodpovedá na otázky nastolené sťažovateľkou v dovolaní. Najvyšší súd ústavne konformne nereagoval ani na skutočnosť, že nedostatočným odôvodnením rozhodnutia krajského súdu bola založená prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP. Najvyšší súd sa v dôsledku svojho záveru o neprípustnosti dovolania už nezaoberal zásadnou argumentáciou sťažovateľky o nesprávnom právnom posúdení veci krajským súdom. Svojvoľnosť rozhodnutia najvyššieho súdu spôsobila i porušenie práva sťažovateľky na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru. Tým, že najvyšší súd meritórne neprerokoval dovolanie sťažovateľky, neposkytol sťažovateľke ochranu proti zamietnutiu žaloby o zaplatenie sumy 1 659,69 €, čím bolo zasiahnuté do jej práva vlastníť majetok v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho prejednávania.

Ústavný súd preskúmal na predbežnom prerokovaní sťažnosť z hľadiska existencie dôvodov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

Ako vyplýva z petitu sťažnosti, sťažovateľka sa domáha vyslovenia porušenia týchto práv uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 343/2012 z 21. júla 2014 s odôvodnením, ktorého podstata spočíva v tom, že najvyšší súd hoci bol povinný dovoliť sťažovateľky meritórne prerokovať, neurobil tak, vychádzajúc z takého výkladu dotknutých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktorý poprel ich účel a zmysel, a navyše svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil.

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov

a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Najvyšší súd uznesenie sp. zn. 3 Cdo 343/2012 z 21. júla 2014 odôvodnil takto:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), najskôr skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.), či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil zamietnutie žaloby v časti o zaplatenie náhrady škody. Prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu upravuje Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 238 O. s. p. Podľa § 238 ods. 1 O. s. p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O. s. p.

Prípustnosť dovolania žalobcu z § 238 ods. 1 až 3 O. s. p. nevyplýva, pretože dovolaním napadnutým rozsudkom bol potvrdený výrok rozsudku súdu prvého stupňa, pričom odvolací súd vo výrokovvej časti nevyslovil prípustnosť dovolania a napadnutému rozsudku odvolacieho súdu nepredchádzalo rozhodnutie dovolacieho súdu, od právneho názoru ktorého sa odvolací súd preto ani nemohol odchýliť. Z dôvodov vyššie uvedených dospel dovolací súd k záveru, že z ustanovení § 238 ods. 1 až 3 O. s. p. nevyplýva procesná prípustnosť dovolania žalobcu.

Vzhľadom na obsah dovolania a tiež zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 242 ods. 1 O. s. p. skúmal dovolací súd, či v konaní na súdoch nižších stupňov nedošlo k procesnej vade konania v zmysle § 237 O. s. p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dovolateľ procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ O. s. p. nenamietal a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

Žalobca v dovolaní namieta, že v konaní mu bola postupom súdov odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O. s. p.). Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných práv účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p. ide vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti, ktorých sa mal dopustiť odvolací súd, sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či postupom odvolacieho

súdu nebola žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom. Z obsahu dovolania možno vyvodíť, že k odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom malo podľa jeho názoru dôjsť tým, že odvolací súd neprihliadol a nepredložil ním vznesenú námietku zaujatosti nadriadenému súdu na rozhodnutie o vylúčení z rozhodovania sudcov odvolacieho súdu.

Podľa § 15a ods. 2 O. s. p. účastník môže uplatniť námietku zaujatosti podľa odseku 1 najneskôr na prvom pojednávaní, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide, alebo do 15 dní, odkedy sa mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený.

Podľa § 15a ods. 3 O. s. p. v námietke zaujatosti musí byť uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený, a kedy sa účastník podávajúci námietku zaujatosti o dôvode vylúčenia dozvedel. Na podanie, ktoré nespĺňa náležitosti námietky zaujatosti, súd neprihliadne; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

Vyššie citované ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, neumožňujú účastníkom konania vzniesť námietku zaujatosti voči zákonným sudcom prejednávajúcim ich právnu vec, kedykoľvek podľa ich úvahy. V záujme toho, aby nesprávne využívanie tohto inštitútu neviedlo k zbytočnému predlžovaniu konania, vyžaduje zákon, aby námietka zaujatosti bola podaná, tak v lehote vyžadovanej zákonom (§ 15a ods. 2 O. s. p.) a zároveň, aby aj spĺňala obsahové náležitosti (§ 15a ods. 3 O. s. p.), na podklade ktorých súd dospeje k záveru o ďalšom procesnom postupe so vznesenou námietkou zaujatosti. Nedodržanie lehoty na podanie námietky alebo obsahových náležitostí vznesenej námietky zaujatosti spája Občiansky súdny poriadok (§ 16 ods. 2 O. s. p.) s tým, že súd na nekvalifikovane vznesenú námietku zaujatosti neprihliada.

V prejednávanej veci žalobca vo svojom odvolaní z 9. júla 2010 (č. l. 263 spisu) namietal zaujatosť sudcov odvolacieho súdu, ktorí zrušili v poradí prvý rozsudok súdu prvého stupňa. Dôvodom ich zaujatosti a vylúčenia z ďalšieho rozhodovania vo veci mali byť právne závery vyslovené týmito sudcami v ich rozhodnutiach, ktoré žalobca pokladal za nezákonné, neodborné a popierajúce jeho práva. Dovolací súd po preskúmaní obsahu žalobcovej námietky zaujatosti dospel k záveru, že neobsahuje náležitosť predpísanú zákonom – vymedzenie okamihu, kedy sa dovolateľ o namietanom dôvode zaujatosti dozvedel, preto dospel k záveru, že odvolací súd postupoval správne, ak na jeho námietku zaujatosti z 9. júla 2010 v súlade s § 15a ods. 3 O. s. p. neprihliadal. Iné právne dôvody,

ktoré uviedol odvolací súd na zdôvodnenie jeho záveru o neprihliadnutí na predmetnú námietku, nič nemenia na správnosti postupu odvolacieho súdu. Postupom odvolacieho súdu, ktorý bol v súlade v § 15a ods. 3 O. s. p. preto nedošlo k odňatiu možnosť žalobcu konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p. Len na okraj dovolací súd dodáva, že na podklade obsahu sa možno domnievať, že žalobca sa o právnom posúdení veci, ktoré podľa jeho názoru zakladá pochybnosti o nezaujatosti namietaných sudcov dozvedel najneskôr v deň doručenia rozhodnutia (5. februára 2010) a námietku zaujatosti vzniesol až podaním z 9. júla 2010, teda tiež po uplynutí lehoty na vznesenie námietky zaujatosti podľa § 15a ods. 2 O. s. p.

Dovolateľ ďalej prípustnosť svojho dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 237 písm. g/ O. s. p., pretože vo veci rozhodovala sudkyňa JUDr. Jana Burešová, ktorá mala byť podľa jeho názoru z konania a rozhodovania veci vylúčená pre nezákonné a neodborné právne posúdenie veci v poradí v prvom zrušujúcom uznesení odvolacieho súdu.

Podľa § 14 ods. 1 O. s. p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g/ O. s. p., posúdiť túto otázku samostatne (R 59/1997).

Najvyšší súd Slovenskej republiky zo spisu nezistil žiadne také skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodiť pochybnosť o nezaujatosti sudkyne JUDr. Jany Burešovej v zmysle § 14 ods. 1 O. s. p. Dôvodom pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, nie je bez ďalšieho samotné právne posúdenie veci, hoci sa aj neskôr ukázalo ako nesprávne. Pochybenia v správnosti právneho posúdenia príslušného prípadu sa odstraňujú prostredníctvom či už riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov, ale nie procesnou námietkou zaujatosti konajúceho sudcu. Nesprávne právne posúdenie veci sudcom bez ďalšieho nesvedčí o zaujatosti a ani nevzbudzuje pochybnosti o nestrannosti sudcu alebo členov senátu či už k predmetu konania alebo účastníkom konania, prípadne

ich zástupcom. So zreteľom na uvedené preto prípustnosť dovolania žalobcu z § 237 písm. g/ O. s. p. nevyplýva.

Žalobca ďalej v dovolaní uplatnil ďalšie dovolacie dôvody, t. j. že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.) a že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. d/ O. s. p.). V tejto súvislosti dovolací súd uvádza, že oba vyššie uvedené dovolacie dôvody sú síce relevantnými dovolacími dôvodmi, ale tieto dôvody sami osebe prípustnosť dovolania žalobcu nezakladajú. Otázkou opodstatnenosti uvedených dovolacích dôvodov sa dovolací súd môže zaoberať, iba ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie prípustné (§ 236 ods. 1 O. s. p.) a v danom prípade prípustnosť dovolania žalobcu proti rozsudku odvolacieho súdu nevyplýva ani z § 238 O. s. p. a ani z § 237 O. s. p.

Keďže prípustnosť dovolania žalobcu nemožno vyvodiť z ustanovení § 238 ods. 1 až 3 O. s. p. ani z § 237 O. s. p., Najvyšší súd Slovenskej republiky odmietol jeho dovolanie podľa § 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. d/ O. s. p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. So zreteľom dôvody odmietnutia dovolania (procesná neprípustnosť) sa dovolací súd nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.“

Ústavný súd s poukazom na obsah citovaného odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu konštatuje, že najvyšší súd odôvodnil svoje rozhodnutie dostatočne. Dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktoré boli v konaní nastolené, reagoval najmä na všetky pre vec podstatné argumenty sťažovateľky, ktorými mala byť odôvodnená prípustnosť dovolania. Odôvodnenie jeho rozhodnutia preto spĺňa všetky požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces vo vzťahu k odôvodneniu súdneho rozhodnutia.

Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu petitu, ktorým je v konaní o sťažnosti viazaný (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde), preskúmal sťažnosť ďalej z hľadiska sťažovateľkou

tvrdeného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť tým, že najvyšší súd dovolanie sťažovateľky meritórne neprerokoval, k čomu malo dôjsť v dôsledku ústavne nekonformnej aplikácie príslušných zákonných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

V súvislosti s argumentáciou uplatnenou sťažovateľkou v sťažnosti ústavný súd považoval za potrebné poznamenať, že táto je porovnateľná s argumentáciou uvedenou v jej dovolaní, pričom najvyšší súd sa ňou zaoberal v dovolacom konaní. Dovolací súd v namietanom uznesení dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľky smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému tento mimoriadny opravný prostriedok nie je prípustný, a preto ho odmietol.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00) všeobecný súd nemôže porušiť základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní. Takýmto právnym predpisom je v posudzovanom prípade Občiansky súdny poriadok.

Právo na súdnu ochranu sa v občianskoprávnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane dovolacích konaní. V dovolacom konaní procesné podmienky upravujú ustanovenia § 236 a nasl. OSP. V rámci všeobecnej úpravy prípustnosti dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu sa v § 237 OSP výslovne uvádza, že dovolanie je prípustné len z dôvodov uvedených v ustanoveniach § 237 písm. a) až písm. g) OSP. Dovolanie je prípustné aj proti uzneseniu odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v § 239 ods. 1 a 2 OSP.

Vychádzajúc zo svojej doterajšej judikatúry, ústavný súd považoval za potrebné uviesť, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania,

patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, sústavu ktorých završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Zo subsidiárnej štruktúry systému ochrany ústavnosti ďalej vyplýva, že práve všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie práv a slobôd vyplývajúcich z ústavy alebo dohovoru (I. ÚS 4/00), preto právomoc ústavného súdu pri ochrane práva každého účastníka konania nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 13/01), alebo všeobecné súdy neposkytnú ochranu označeným základným právam sťažovateľky v súlade s ústavno-procesnými princípmi, ktoré upravujú výkon ich právomoci.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať iba také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Na základe uvedených právnych názorov ústavný súd preskúmal postup najvyššieho súdu v dovolacom konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 343/2012 a jeho uznesenie sp. zn. 3 Cdo 343/2012 z 21. júla 2014, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľky.

Najvyšší súd sa v namietanom uznesení zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadal so všetkými dovolacími dôvodmi sťažovateľky, s ktorými sa nestotožnil, a preto jej dovolanie odmietol ako neprípustné. Ústavný súd nezistil ani žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu, t. j. taký, ktorý by nemal oporu v zákone. Za situácie, keď najvyšší súd dospel ústavne konformným spôsobom k záveru o neprípustnosti dovolania, nebol povinný vecne preskúmať v ňom (ako aj v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu) obsiahnuté argumenty o nesprávnom právnom posúdení veci sťažovateľky.

V nadväznosti na už uvedené ústavný súd považoval za potrebné poukázať tiež na to, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľkou, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Občiansky súdny poriadok výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľke k súdnej ochrane v konaní o dovolaní ako mimoriadnom opravnom prostriedku proti právoplatným rozhodnutiam všeobecných súdov.

Pokiaľ sťažovateľka osobitne poukazovala na to, že žiadala vylúčenie sudcov senátu odvolacieho súdu, ktorý vec nepredložil na rozhodnutie o tejto námietke nadriadenému súdu, a tvrdila, že na súde prvého stupňa v jej veci rozhodoval vylúčený sudca, najvyšší súd sa s touto jej argumentáciou nestotožnil s odôvodnením, podľa ktorého dôvodom vylúčenia sudcu z prerokúvania a rozhodovania veci nie je bez ďalšieho samotné právne posúdenie veci, pretože ani nesprávne právne posúdenie veci sudcom bez ďalšieho nesvedčí

o zaujatosti a ani nevzbudzuje pochybnosti o nestrannosti sudcu alebo členov senátu či už k predmetu konania, alebo účastníkom konania, prípadne ich zástupcom, v dôsledku čoho nebola daná prípustnosť dovolania sťažovateľky ani podľa § 237 písm. g) OSP.

Tento právny názor dovolacieho súdu ani podľa názoru ústavného súdu nevybočuje z medzí pravidiel ústavne konformnej aplikácie ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (citovaných v rozhodnutí najvyššieho súdu) upravujúcich vylúčenie sudcov z prejednávania veci.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že medzi namietaným postupom a uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala reálnu možnosť vyslovenia ich porušenia po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 343/2012 z 21. júla 2014 podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať za arbitrárne a nezlučiteľné s aplikovanými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní v tejto časti sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Sťažovateľka namietala aj porušenie práva podľa čl. 13 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 343/2012 a jeho uznesením z 21. júla 2014.

Z čl. 13 dohovoru vyplýva pre fyzické osoby a právnické osoby procesné právo akcesorickej povahy mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom v prípade porušenia ostatných ľudských práv chránených dohovorom. Uplatňovanie práva vyplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí preto nadväzovať na aspoň obhájiteľné právne tvrdenie (*arguable claim*) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie vo veci *Silver a ostatní c. Spojené kráľovstvo* z 25. 3. 1983).

Ústavný súd ďalej poznamenáva, že podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva sa čl. 13 dohovoru vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv garantovaných dohovorom (Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 27. 4. 1988, séria A, č. 131, ods. 52). V okolnostiach prípadu však ústavný súd k takému záveru pri rozhodnutí najvyššieho súdu nedospel.

Vo vzťahu k uvedenému (namietanému) porušeniu práva ústavný súd pripomína, že ak orgán štátu aplikuje platný právny predpis, jeho účinky (dôsledky) použitia nemožno považovať za porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 81/00, II. ÚS 63/03).

Skutočnosť, že sťažovateľka nebola v konaní pred najvyšším súdom (dovolacím súdom) úspešná, nie je podstatná, keďže účinnosť právnych prostriedkov nápravy pre účely čl. 13 dohovoru nezávisí na istote, že bude rozhodnuté v prospech sťažovateľky (napr. Vilvarajah a ďalší proti Spojenému kráľovstvu – 1991, Soering proti Spojenému kráľovstvu – 1989). Napadnuté uznesenie dovolacieho súdu preto nesignalizuje žiadnu možnosť porušenia práva sťažovateľky mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom podľa čl. 13 dohovoru.

Pokiaľ sťažovateľka samostatne namietala aj porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 343/2012 z 21. júla 2014, ústavný súd konštatuje, že označeným rozhodnutím najvyššieho súdu nedošlo k porušeniu tohto základného práva sťažovateľky. Je to tak z dôvodu, že predpokladom zásahu do tohto základného práva je v prvom rade existencia majetku sťažovateľky (ktorý jej bol odňatý v rozpore s princípmi ústavnej ochrany vlastníctva). Majetkom sťažovateľky v tomto prípade mala byť ňou tvrdená pohľadávka voči žalovanej z titulu náhrady škody, ktorá sťažovateľke vznikla zaplatením zmluvnej pokuty spoločnosti [REDACTED], podľa nájomnej zmluvy uzatvorenej medzi sťažovateľkou a touto spoločnosťou. Ako vyplýva z uvedeného (vrátane právoplatných rozsudkov okresného súdu i krajského súdu), táto zmluva je absolútne neplatným právnym úkonom, a teda plnenie

zmluvnej pokuty sťažovateľkou nemalo právny základ. V situácii, keď ani vo vzťahu k tomuto názoru všeobecných súdov nebolo konštatované, že tento by bol založený na ústavne nekonformnom výklade právnych predpisov a došlo by ním k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu, nemožno dospieť ani k záveru, že sťažovateľke patrila legitímna nádej na zhmotnenie tejto pohľadávky.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť aj v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júla 2015